

Merialuesuunnitelman hyväksyminen

MKV 08.06.2020 § 12 (valmisteluvaiheen kuuleminen)

MKH 20.04.2020 § 51 (valmisteluvaiheen kuuleminen)

MKH 17.02.2020 § 22 (tilannekatsaus)

MKH 23.04.2018 § 81 (tilannekatsaus)

MKH 20.03.2017 § 57 (aloittamispäätös)

Mkh 16.11.2020 § 168

322/05.02.01/2020

Asian esittely

Merialuesuunnittelua koskeva maankäyttö- ja rakennuslain muutos tuli voimaan 1.10.2016. Merialuesuunnitelmien laatimisesta vastaavat kahdeksan rannikon maakuntien liittoa, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä. Liitot laativat suunnitelmat yhteistyössä, siten että Suomeen laaditaan kolme merialuesuunnitelmaa, jotka muodostavat yhden kokonaisuuden. Suunnittelualue kattaa Suomen aluevedet ja talousvyöhykkeen.

Ympäristöministeriö vastaa merialuesuunnittelun yleisestä kehittämisestä ja ohjauksesta sekä yhteistyöstä naapurivaltioiden kanssa. Ahvenanmaa sekä Ruotsi ja Viro laativat omat vastaavat suunnitelmansa. Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin liitot vastaavat suunnitelmasta, joka kattaa Selkämeren pohjoisosat, Merenkurkun ja Perämeren alueet sekä niihin rajautuvan talousvyöhykkeen. Pohjoisimman alueen merialuesuunnitelmaluonnoksen kuuleminen toteutettiin osana Suomen kaikkien kolmen merialuesuunnitelman muodostaman kokonaisuuden yhteistä kuulemistä. Kuulemisen ja lausuntojen pyytämisen käytännön järjestelyt hoidettiin merialuesuunnittelun yhteistyön koordinaatiosta vastaavassa Varsinais-Suomen liitossa. Varsinais-Suomen liittoon on palkattu päätoiminen koordinaattori Euroopan meri- ja kalatalousrahaston meripolitiikan rahoitusohjelmasta (EMKR) myönnettyllä rahoituksella.

Merialuesuunnitelman tarkoituksena on tukea meren kestävää käyttöä sekä parantaa merellisten elinkeinojen harjoittamisen edellytyksiä ja meriympäristön tilaa. Suunnitelmassa on tarkasteltava eri käyttömuotojen tarpeita ja pyrittävä sovittamaan ne yhteen. Tarkasteltavia käyttömuotoja ovat erityisesti energia-ala, meriliikenne,

kalastus ja vesiviljely, matkailu, virkistyskäyttö sekä ympäristön ja luonnon säilyttäminen, suojelu ja parantaminen. Merialuesuunnittelussa on kiinnitettävä huomiota merialueen ominaispiirteisiin sekä maan ja meren vuorovaikutukseen. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota maanpuolustuksen tarpeisiin.

Suunnitelma ei ole oikeusvaikutteinen, mutta sen välillisten vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi sisältyvät suunnitteluprosessiin. Suunnitteluprosessin aikana ei ole tehty Natura-arviointia, koska merialuesuunnitelma ei ole sellainen luonnonsuojelulain 65.1 §:ssä tarkoitettu hanke tai suunnitelma, jonka johdosta Natura-arviointi tulisi laatia.

Suunnitelman digitaalista esittämistä varten on rakennettu konsulttityönä internetalusta, joka integroituu osaksi valtakunnallista meritietoportaalia (www.itameri.fi).

Suunnitelmaa laadittaessa on saatu uutta tietoa merestä yhdistelemällä eri tahoilla olemassa olevia paikkatietoja. Lisäksi on teetetty lukuisia selvityksiä ja hyödynnetty eri hankkeissa kerättyä tietoa. Tietojen perusteella on voitu tunnistaa eri toimialojen edellytyksiä, rajoituksia ja mahdollisia päällekkäisyyksiä. Merialuesuunnitelman tehtävä onkin eri toimintojen strategisten potentiaalien tunnistaminen ja yhteensovittaminen samalla edistään meriympäristön hyvää tilaa. Suunnittelulla voidaan välttää mahdollisia ristiriitoja ja parhaimmillaan lisätä toimialojen välisiä synergioita. Prosessissa saatua tietoa ja luotuja yhteistyörakenteita voidaan edelleen hyödyntää aluekehitystyössä, maakuntakaavoituksessa ja muussa alueellisessa suunnittelussa.

Merialuesuunnitteluprosessi käynnistettiin nykytilan kuvauksella, joka koostui ekologisesta tilannekuvasta, sinisen talouden tilannekuvasta, merellisen kulttuuriperinnön tilannekuvasta ja merialueiden ominaispiirteiden kuvauksesta. Suunnittelualueiden ominaispiirreraportit, niistä valmistellut tiivistetyt tarinakartat sekä valtakunnalliset ja suunnittelualuekohtaiset skenaariot olivat kuultavina jo huhti-toukokuussa 2019. Skenaarioissa tarkasteltiin merialueen toimintaympäristön muutoksia sekä intressitahojen tarpeita ja näkemyksiä Suomen merialueen tulevaisuuden kehityksestä. Tarkastelua tehtiin erityisesti energiaa, liikennettä, ympäristöä, kalastusta ja vesiviljelyä, kulttuuriperintöä, matkailua ja virkistyskäyttöä, puolustusta, meriteollisuutta, bioteknologiaa ja kaivannaisaloja koskien. Sidosryhmille suunnattuja tulevaisuusskenaariotyöpajoja järjestettiin suunnittelusta vastaavien maakuntaliittojen alueella touko-kesäkuussa 2019. Saadun palautteen pohjalta käynnistettiin varsinaisten suunnitelmaluonnosten valmistelu.

Merialuesuunnitelmien pohjaksi muodostettiin syksyn 2019 ja alkuvuoden 2020 aikana laajalla sidosryhmätyöllä Suomen merialueiden kestävästä käytöstä visio, aluekohtaisia tavoitteita ja toimialakohtaisia tiekarttoja. Työtä varten kilpailutettiin konsultti, joka avusti prosessissa maakuntien liittoja ja toimii yhdessä koordinaatioryhmän kanssa. Kiinnostus osallistua merialuesuunnitelman laatimiseen on ollut suuri.

Visiotyövaiheessa järjestettiin eri puolilla rannikkoa useita alueellisia ja kansallisia työpajoja, joiden osallistujamäärät kasvoivat työn edetessä. Valtakunnallinen visiotyöpaja pidettiin 1.10.2019. Asianosaisten viranomaisten, elinkeinojen edustajien, tutkijoiden ja muiden sidosryhmien osallistuminen suunnitelman laatimiseen on ollut ensiarvoisen tärkeää, sillä merialuesuunnitelman vaikuttavuus syntyy tätä kautta.

Talven ja kevään aikana valmistellut merialuesuunnitelmaluonnokset muodostuivat suunnitelmapakettista, kartan merkintöjä kuvaavista ja perustelevista merkintäkorteista sekä suunnitelman kirjallisesta osiosta. Luonnokset ja visiotyö olivat nähtävillä 18.5.–17.6.2020 ja niistä pyydettiin lausunnot maankäyttö- ja rakennuslaissa määritellyiltä viranomaisilta, ministeriöiltä, tutkimuslaitoksilta ja yhteisöiltä, joiden toimialaan tai tehtäviin suunnitelma olennaisesti liittyy, rannikkomaakuntien jäsenkunnilta, Itämeren rannikkovaltioilta sekä ulkoasiainministeriöltä (MRL 67 c §). Ympäristöministeriö järjesti suunnitelmien kansallisen ja kansainvälisen kuulemisen 20.5.2020.

Kuuleminen tapahtui sähköisesti merialuesuunnittelun verkkosivujen kautta.

Merialuesuunnitelmaluonnos oli nähtävillä ainoastaan digitaalisessa muodossa, mutta suunnitelmapakettiluonnos, vyöhyke- ja merkintäkortit, vaikutusten arviointiraportti sekä useat taustaraportit olivat tarjolla myös tulostettavina PDF-versioina.

Lausuntopyyntö lähetettiin 360 taholle ja suunnitelmaluonnokseen oli kaikilla mahdollisuus antaa palautetta verkkosivujen kautta. Kaikkiaan Merialuesuunnitelma 2030 -luonnoksesta saatiin 87 lausuntoa ja 54 yleistä palautetta. Pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren suunnittelualuetta koskevia kannanottoja oli 32 lausunnossa ja 29 yleisessä palautteessa. Kaikki palaute käytiin läpi suunnittelualueittain ja toimialoittain merialuesuunnittelun koordinaatioryhmässä.

Merialuesuunnitelmaluonnoksesta saatu palaute ja sen huomioiminen koottiin asiakohdan liitteenä olevaan koosteeseen. Merialuesuunnitelmaehdotus on valmisteltu luonnoksesta saadun palautteen, vaikutusten arvioinnin ja muun sidosryhmäyhteistyön pohjalta. Ehdotusvalmistelun rinnalla on jatkettu suunnitelman vaikutusten arviointia sekä merialuesuunnittelun monitorointi- ja evaluointimallin rakentamista.

Vaikutusten arviointi sai runsaasti positiivista palautetta. Lausunnoissa todettiin, että arvioinnissa on tunnistettu hyvin eri toimintojen mahdollisia ristiriitoja, haittoja ja etuja.

Toisaalta toimialakohtaiseen vaikutustenarviointiin esitettiin lisättäväksi sieltä puuttuvia näkökulmia ja yksityiskohtia.

Merialuesuunnitteluprosessi sai kiitosta laajasta osallistamisesta, ja monessa palautteessa tuotiin hyvänä asiana esiin mittava tausta-aineisto, joka suunnittelun kuluessa on kerätty. Toisaalta koettiin, että juuri asian laajuus ja suuri oheismateriaalin määrä toi paljon lisähaastetta palautteen antamiseen. Merialuesuunnitelman karttapalvelua pidettiin onnistuneena. Suunnitelman oikeusvaikutuksettomuus ja vaikuttavuus sekä asema muissa suunnitteluprosessissa herättivät paljon pohdintoja. Lisäksi toivottiin, että mm. ilmastonmuutos näkyisi enemmän myös merialuesuunnittelussa.

Pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren osalta on luonnoksen jälkeen tehty seuraavia muutoksia suunnitteluratkaisuun:

- Ahvenen merkittävä kutualue on lisätty ekologisena yhteytenä Tuovilan-Laihianjoelle - Eteläiselle Kaupunginselälle Vaasan eteläpuolella
- Energiakysymysten suunnitteluratkaisujen tekstiä on tarkennettu puolustusvoimien toiminnan tuulivoimatuotannolle aiheuttamien rajoitusten osalta
- Satamien merkintäkorttiin on tarkennettu merkinnän kuvaus siten, että merkintä sisältää myös satamaa käyttävät teollisuuslaitokset, mm. Raahen sataman ja kaupungin lausunnot
- Troolikalastusalueita Pohjanmaalla on hieman muokattu.
- Aiemmin tunnistettua vesiviljelyaluetta on laajennettu Simon puolella Natura-alueeseen kuuluvien saarten väliin ja Luodossa on laajennettu olemassa olevaa vesiviljelyaluetta
- Ulkokrunnien ja Valassaaren osalta on lisätty maininta kalastuskarista ennen majakan rakentamista.

EU:n asettaman takarajan 31.3.2021 vuoksi maakuntavaltuustojen on tarkoitus hyväksyä suunnitelmat loppuvuoden 2020 aikana. Kukin maakuntavaltuusto hyväksyy kuulemisvaiheessa saadun palautteen perusteella tarkistetun suunnitelman maakuntahallituksen esityksestä maakunnan toimialueella. Hyväksymispäätös tehdään ehdollisena siten, että päätös tulee voimaan, kun saman suunnitelma-alueen kaikki valtuustot ovat hyväksyneet suunnitelman maakunnan toimialueella. Hyväksytyt merialuesuunnitelmat toimitetaan ympäristöministeriöön, joka raportoi ja toimittaa merialuesuunnitelmat EU:n komissiolle. Kaikki merialuesuunnitelma-aineisto on

digitaalista. Suunnitelmaehdotus ja muut aineistot ovat verkkosivuilla:

www.merialuesuunnitelma.fi.

Maakuntien liittojen on tiedotettava hyväksytystä merialuesuunnitelmasta ja sen perusteluista internetissä. Tieto hyväksytystä merialuesuunnitelmasta on lähetettävä valmisteluun osallistuneille viranomaisille ja yhteisöille. Merialuesuunnitelman on oltava kaikkien saatavilla internetissä. Maakuntien liittojen tulee toimittaa hyväksytty merialuesuunnitelma ja siihen tehdyt muutokset viipymättä tiedoksi ympäristöministeriöön.

Maakuntahallitus kuulee suunnittelujohtaja Jussi Rämetin esittelyn asiasta.

(Valmistelijat: suunnittelujohtaja Jussi Rämet, p. 040 586 3877, kaavoituspäällikkö Mari Kuukasjärvi, p. 040 685 4015 ja paikkatietopäällikkö Rauno Malinen p. 050 4330 306).

Maakuntajohtajan esitys

Maakuntahallitus päättää:

1. esittää maakuntavaltuustolle, että se maankäyttö- ja rakennuslain 67 b § mukaisesti hyväksyy Selkämeren pohjoisosan, Merenkurkun ja Perämeren alueen merialuesuunnitelmaehdotuksen (suunnitelmakartta ja merkintäkortit) Pohjois-Pohjanmaan toimialueen osalta siten, että päätös tulee voimaan, kun Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Lapin maakuntavaltuustot ovat tehneet vastaavat hyväksymispäätökset
2. valtuuttaa liiton viraston tekemään tarvittaessa asiakirjoihin teknisluontoisia korjauksia.

Päätös

Päätettiin maakuntajohtajan esityksen mukaisesti.